

Список використаної літератури:

1. Писаренко А. Фиксация содержания веб-страницы для суда. Электронные доказательства в суде. URL: https://jurliga.ligazakon.net/analitics/189715_fiksatsiya-soderzhaniya-veb-stranitsy-dlya-suda-elektronnye-dokazatelstva-v-sude
2. Мисник Н. Електронні докази в суді: вирішення проблем доказування чи поле для фальсифікацій. Юридична газета. 2019. № 19 (673). URL: <https://yur-gazeta.com/publications/practice/sudova-praktika/elektronni-dokazi-v-sudi-virishennya-problem-dokazuvannya-chi-pole-dlya-falsifikacij.html>.
3. Рішення Солом'янського районного суду м. Києва від 13 березня 2019 року у справі № 760/31110/18. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/80519277>.
4. Рішення Малиновського районного суду м. Одеси від 28 листопада 2019 року у справі № 521/3493/19. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/86095944>.

Ключові слова: електронні докази, електронне повідомлення, електронний підпис.

Ключевые слова: електронні докази, електронне повідомлення, електронний підпис.

Key words: electronic evidence, electronic message, electronic signature.

ДЕНИСЯК НАТАЛЯ МИКОЛАЇВНА

*Міжнародний гуманітарний університет,
доцент кафедри цивільного та господарського права та процесу,
кандидат юридичних наук, доцент*

ОСНОВНІ ТЕНДЕНЦІЇ В РЕФОРМУВАННІ НОТАРІАТУ УКРАЇНИ

Нотаріат кожної країни має свій «менталітет». Нотаріат України повинен мати власне обличчя, враховуючи історичні чинники та сучасні реалії. Однак багато конструктивних моментів можна запозичити у нотаріатів балтійських країн, Німеччини, Франції, Грузії та навіть Казахстану.

Як зазначав на одній з міжнародних конференцій віцепрезидент Федеральної нотаріальної палати Німеччини Ріхард Бок, нотаріус є економічно вигідним для держави правоохоронцем, оскільки на діяльність приватного нотаріату держава не витрачає жодної копійки. В Німеччині держава не тримає нотаріат у лещатах жорсткого контролю, там діють квоти, а професія нотаріуса надзвичайно шанується. Попри стрімкий розвиток «цифри», важливе значення має саме особиста роль нотаріуса в цивільному обігу, індивідуальний підхід до кожної справи. Тобто інформаційні технології повинні бути дієвим інструментом у руках нотаріуса-професіонала [1, с. 90].

Важливим напрямком є зменшення паперових носіїв у нотаріаті. Тут корисним може бути досвід Франції, де був розроблений інструмент для ідентифікації та підпису документів, подібний до електронного цифрового підпису. Документ підписується на комп'ютері, скріплюється цифровим підписом нотаріуса та існує в електронній версії. Саме такий документ фактично є першим екземпляром, оригіналом. Наразі більшість усіх нотаріальних актів у Франції зберігаються в цифровому форматі. Практикується цифровий обмін даними з банками при іпотеці, депозит нотаріуса для проведення розрахунків між сторонами тощо.

У Грузії функціонує електронний реєстр нотаріальних дій, до якого направляються всі нотаріальні акти. З 2010 р. нотаріуси Грузії мають право посвідчувати довіреності та засвідчувати підписи на заявах за допомогою відеозв'язку. До речі, важливою запорукою успішного розвитку грузинського нотаріату є те, що членський внесок до Нотаріальної палати становить 2% від доходу нотаріуса (в Україні — фіксована сума в розмірі однієї мінімальної зарплати на рік).

У Казахстані з 2009 р. розпочалося освоєння Е-нотаріату в навчальній версії, а офіційно він був запущений у 2011 р. Всі наявні реєстри між собою синхронізуються, документи існують в електронному вигляді. Наприклад, до електронного нотаріального реєстру інтегрована база даних фізичних осіб, за якою перевіряється дієздатність фізичної особи. Держава планує включити до електронного нотаріального реєстру модуль щодо фінансового моніторингу, який сприятиме повідомленню про підозрілі угоди. Нотаріуси Казахстану отримали широкі повноваження у сфері вчинення виконавчих написів. У зв'язку з цим електронний нотаріальний реєстр був інтегрований з реєстром виконавчих проваджень. Отже, вчиняючи виконавчий напис, нотаріус автоматично направляє його до примусового виконання. Цікавим є те, що в Казахстані дійшли висновку про неможливість використання системи блокейн у нотаріаті.

Якщо говорити про готові рішення, Україна могла б узяти за зразок систему електронного нотаріату Естонії, яка в цій сфері випереджає багато розвинених країн. До речі, незважаючи на активне використання цифрових технологій, нотаріуси Естонії не забувають про важливість безпосереднього контакту з людьми та зберігають кращі традиції професії.

Реформування нотаріату має відбуватися системно і послідовно, враховуючи впровадження цифрових технологій у професії, однак створюючи умови для збереження і розвитку професії та повноцінного нотаріального самоврядування. Необхідне внесення змін, які допоможуть оновити та доповнити напрями розвитку сучасного українського нотаріату, сприятимуть дерегуляції та децентралізації структури нотаріальних органів з метою надання населенню якісних послуг правового характеру та вчинення нотаріальних дій у відповідності до міжнародних стандартів, а також визначатимуть подальші кроки інтегрування нотаріату України як інституту позасудового захисту цивільних прав громадян до європейських та транснаціональних правових інституцій [2, с. 95].

Вважаємо, що в Україні назріли усі передумови для запровадження електронної моделі нотаріату, що дозволить оптимізувати процедуру оформлення відповідних угод. Проте, в силу штучного перенасичення законодавчої бази в сфері нотаріальної діяльності підзаконними нормативноправовими актами, варто привести українське законодавство у відповідність до міжнародних стандартів, особливо в частині забезпечення правового регулювання вчинення електронних нотаріальних дій [5, с. 63].

Для впровадження Е-нотаріату в Україні необхідно внести зміни до законодавства, зокрема, до закону України «Про нотаріат», в якому необхідно чітко прописати, які саме дії можуть вчинятися через електронні сервіси, а які – ні. Для переходу на Е-нотаріат має бути також створено електронний реєстр нотаріальних дій або електронну нотаріальну інформаційну систему «E-Notar». У цю систему мають входити нотаріальні реєстри та реєстри, які використовуються та можуть наповнюватися іншими користувачами, окрім нотаріусів. Експерти наголошують, що основна мета електронного нотаріату – не звести його функції до механічних, а зробити його максимально доступним для громадян України і збільшити рівень довіри до цього органу [4, с. 160].

Електронний реєстр нотаріальних дій повинен створюватися виключно на базі самоврядування, адже такими є стандарти та практика латинського нотаріату. Також у перспективі стоїть питання створення електронного нотаріального архіву та запровадження інших цифрових технологій – але за принципом Гішпократа «не нашкодь». Е-нотаріат повинен вводитися в нотаріальну практику та життя людей поступово, але перші рішучі кроки необхідно зробити вже зараз [3, с. 5].

Підтримуючи думку про доцільність запровадження електронного нотаріату в Україні, вважаємо, що робота нотаріусів здійснюватиметься більш раціонально, адже працюючи з електронною базою фахівцям буде набагато зручніше віднайти необхідні документи. Крім цього, запровадження Е-нотаріату зробить його доступнішим для населення, оскільки громадяни матимуть змогу самостійно знайти необхідний для них документ та при потребі зробити з останнього копію.

Слід відзначити, що стрімкий технічний прогрес призвів до широкого використання комп'ютерних та електронних технологій в сфері нотаріату. Вважаємо, що український нотаріат також повинен відповідати вимогам часу, оскільки, як показує світова практика, сьогодні значна частина документів зберігається в електронному вигляді, а цивільні правочини здійснюються з використанням інформаційно-комунікаційних технологій. Основними підвалинами належного функціонування інституту нотаріату в Україні мають слугувати правові, економічні та організаційні механізми, котрі забезпечуватимуть якісне виконання завдань, покладених на інститут нотаріату. Вважаємо, що у такий спосіб нотаріат України задовольнятиме потреби своїх громадян та відповідатиме європейським стандартам.

Список використаної літератури:

1. Горбань Н.С. Принцип професійної компетентності та морально-етичних стандартів діяльності нотаріуса. Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Юридичні науки. 2011. Вип. 89. С. 86–92.
2. Денисяк Н.М. Нормативно-правове регулювання нотаріальної діяльності в Україні. Юридичний науковий електронний журнал. 2018. № 6. С. 93–96.
3. Марченко В.М. Відкрито на ремонт: які зміни потрібні нотаріату? Нотаріат України. 2019. № 2. Вип. 33. С. 4–5.
4. Сосименко Ю. П., Коломоець Т. О., Гулевська Г. Ю. Яким бути нотаріату України // Влада. Людина. Закон. – 2010. – № 1. – С. 159–161.
5. Фурса С. Я. Проблема формування принципів організації та діяльності нотаріату в Україні // Часопис Київського університету права. – 2008. – № 1. – С. 59–65.

Ключові слова: інститут, нотаріус, нотаріальні акти, електронний реєстр, нотаріальні дії, виконавчий напис, цивільні правочини, міжнародні стандарти, європейським стандартам, інформаційно-комунікаційні технології, вчинення нотаріальних дій.

Ключевые слова: институт, нотариус, нотариальные акты, электронный реестр, нотариальные действия, исполнительная надпись, гражданские сделки, международные стандарты, европейским стандартам, информационно-коммуникационные технологии, совершение нотариальных действий.

Key words: institute, notary, notarial deeds, electronic register, notarial acts, executive inscription, civil transactions, international standards, European standards, information and communication technologies, performance of notarial acts.

АПАЛЬКОВА ІННА СЕРГІЙВНА

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
доцент кафедри цивільного процесу,
кандидат юридичних наук*

ОКРЕМІ АСПЕКТИ ВЧИНЕННЯ НОТАРІАЛЬНИХ ДІЙ НОТАРІУСОМ З ІНОЗЕМНИМ ЕЛЕМЕНТОМ

Нотаріальні дії, пов'язані із застосуванням законодавства іноземних держав та міжнародних договорів (їх ще називають «нотаріальні відносини з іноземним елементом») регулюються ст. 98-103 ЗУ «Про нотаріат» та ЗУ «Про міжнародне приватне право». У правовій доктрині виокремлюють галузь законодавства – міжнародний нотаріальний процес.

Відповідно до положень ст. 98 ЗУ «Про нотаріат», нотаріуси приймають документи, складені відповідно до вимог іноземного права, а також вчиняють на документах посвідчувальні написи у формі, передбаченій іноземним законодавством, якщо це не суперечить законодавству України[2].

Уніфікація правил нотаріального провадження переважно відбувається у напрямках зближення матеріальних норм та встановлення